

PPP pieprasījums pēc Zaļām un Viedām būvēm

Gints Miķelsons

Latvijas Ilgtspējīgās Būvniecības padome

11.10.2019

Saturs

1. Klimata pārmaiņas
2. Publiskais pasūtījums / ES fondi
3. Nekustāmā īpašuma komercsektora zaļās būves

Definīcijas

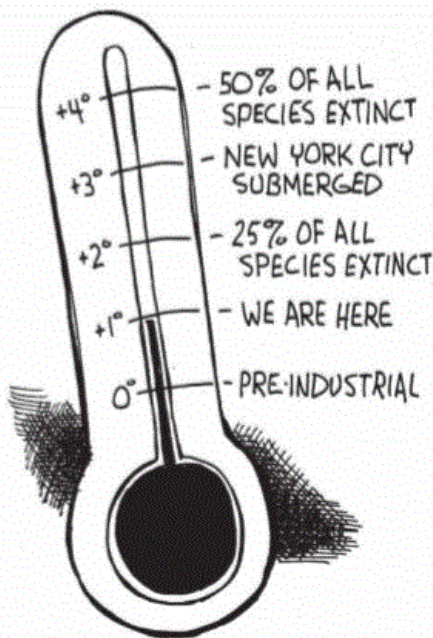
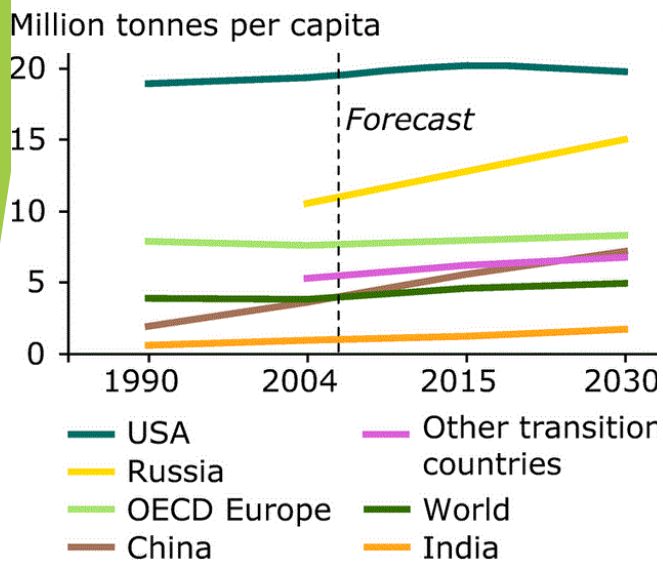
Ilgspējīga būvniecība – vides, ekonomisko un sociālo jautājumu sabalansēšana būvniecības projektos. Būves, kuras apmierina šodienas vajadzības, vienlaikus neapdraudot nākotnes paaudzes un apkārtējo vidi

Zaļās un viedās būves – efektīvs zemes & telpu risinājums, zems enerģijas & ūdens patēriņš, izmanto AER, minimāls CO₂, videi un cilvēkiem draudzīgi un atjaunojami būvmateriāli, augsts komforta līmenis, viedās inženiersistēmas

Ekoloģiskā pēda

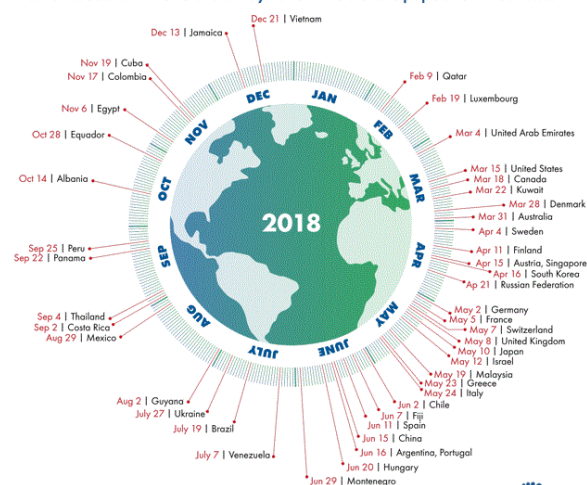

IEA estimates and projections of energy-related CO₂ emissions per capita from 1990 to 2030 c)

Country Overshoot Days 2018

When would Earth Overshoot Day land if the world's population lived like...

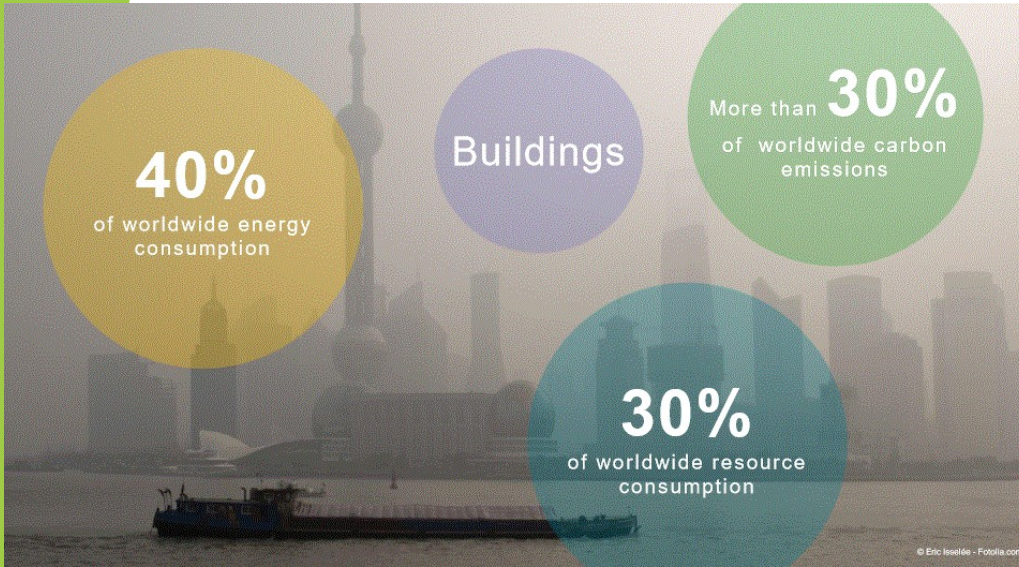

Source: Global Footprint Network National Footprint Accounts 2018

1.08.2018, ja Latvijas patēriņš, tad 20.04.2018

Būvniecības ietekme

BUILDINGS HAVE A HUGE IMPACT

on the environment

33% OF ENERGY CONSUMPTION

30% OF GREENHOUSE GAS EMISSIONS

40% OF RAW MATERIAL CONSUMPTION

40% OF SOLID WASTE STREAMS (in developed countries)

50%

of all materials and energy are used in buildings

33%

of all water and waste are linked to buildings

<1%

of buildings are assessed for sustainability.....

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

50% Būves

WORLD GREEN BUILDING COUNCIL

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

<p>Green buildings can improve people's health & wellbeing</p> <p>3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING</p>	<p>Green buildings can use renewable energy, becoming cheaper to run</p> <p>7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY</p>	<p>Building green infrastructure creates jobs & boosts the economy</p> <p>8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH</p>	<p>Green building design can spur innovation & contribute to climate resilient infrastructure</p> <p>9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE</p>	<p>Green buildings are the fabric of sustainable communities & cities</p> <p>11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES</p>	<p>Green buildings use 'circular' principles, where resources aren't wasted</p> <p>12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION</p>	<p>Green buildings produce fewer emissions, helping to combat climate change</p> <p>13 CLIMATE ACTION</p>	<p>Green buildings can improve biodiversity, save water resources & help to protect forests</p> <p>15 LIFE ON LAND</p>	<p>Through building green we create strong, global partnerships</p> <p>17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS</p>
---	--	--	---	---	---	--	---	---

World Green Building trends

Business Benefits Expected From Green Building Investments

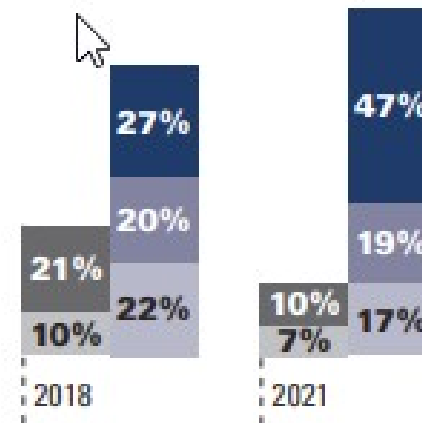
(Medians Reported in 2012, 2015 and 2018)

	New Green Building		
	2012	2015	2018
Decreased 12-Month Operating Costs	8%	9%	8%
Decreased 5-Year Operating Costs	15%	14%	14%
Increased Asset Value (According to Owners)	5%	7%	7%
Payback Time for Green Investments	8 Years	8 Years	7 Years

Level of Green Building Activity (According to Global Respondents)

Dodge Data & Analytics, 2018

- 1% to 15% Green Projects
- Exploring (No Green Involvement)
- More Than 60% Green Projects
- 31% to 60% Green Projects
- 16% to 30% Green Projects

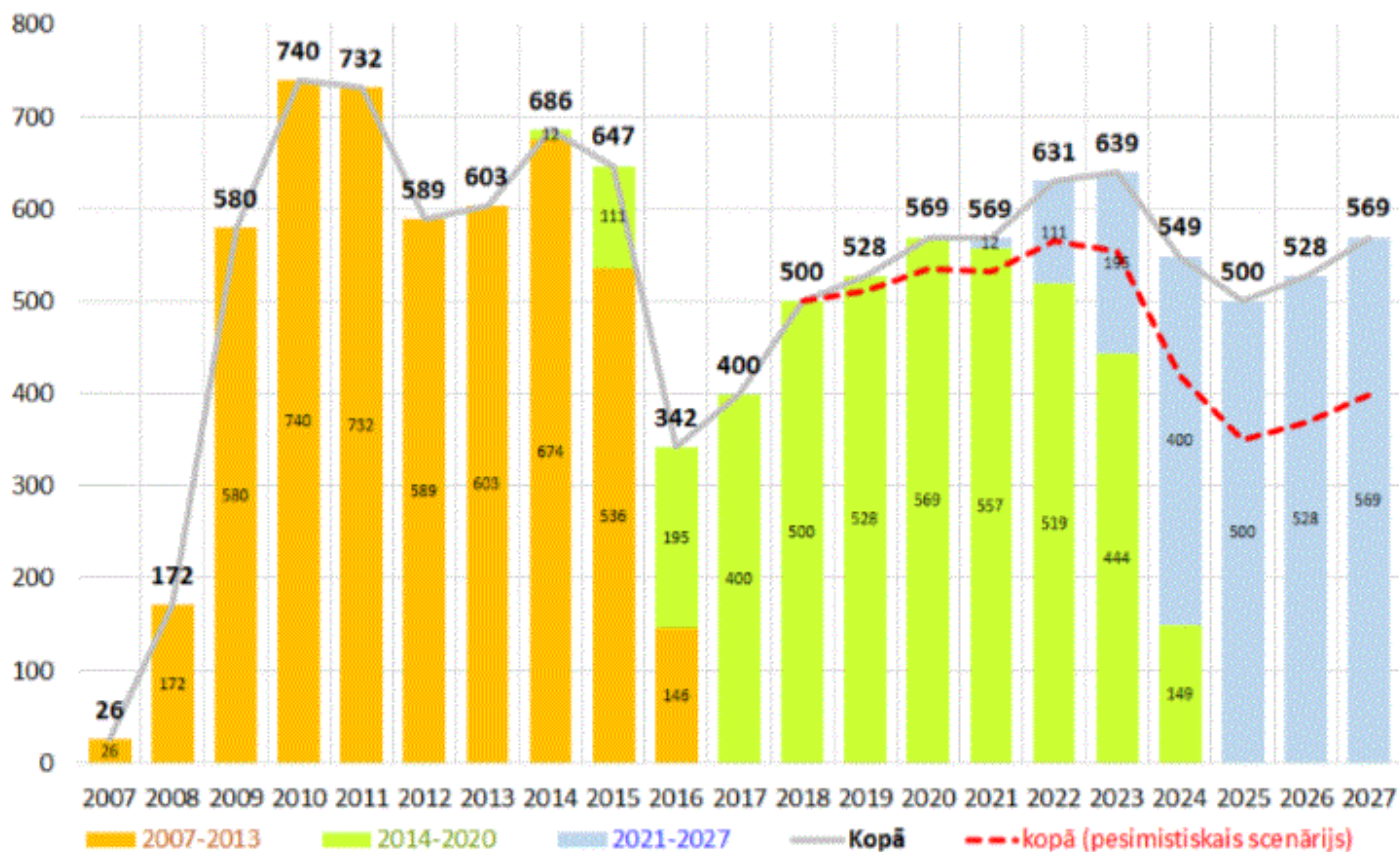
Pieaug vides prasības, ēku komforta standarti, zaļo investīciju atdeve

2021 ~50% attīstītāji būvēs >60% zaļās ēkās, sertificēs 20-30%

Līderi: Austrālija, Norvēģija, Spānija, UAE, Indija

LV tirgus apjomi

Scenāriji par ES finansēto publisko investīciju apjomu Latvijā, milj. EUR

Avots: Finanšu ministrija

Papildus komercsektors ~500 Eur gadā, RailBaltic un privātais segments

Zaļā būvniecība ~ 300M Eur gadā

ES fondi pēc 2021 (1)

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

Fondu regulās piedāvātie specifiskie atbalsta mērķi I (ERAF/KF regulas 2.pants)

Politiskais mērķis	Specifiskais atbalsta mērķis (ERAF/ KF)	Fonds
Nr.1 "Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas"	(i) uzlabot pētniecības un inovācijas spējas un progresīvo tehnoloģiju ieviešanu	ERAF
	(ii) izmantot digitalizācijas sniegtās priekšrocības iedzīvotājiem, uzņēmumiem un valdībām	ERAF
	(iii) kāpināt MVU izaugsmi un konkurētspēju	ERAF
	(iv) attīstīt prasmes pārdomātai specializācijai, rūpniecības restrukturizācijai un uzņēmējdarbībai	ERAF
Nr.2 "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļās" un "zilās" investīcijas, aprītes ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu"	(i) veicināt energoefektivitātes pasākumus,	ERAF/ KF
	(ii) veicināt atjaunojamo energoresursu enerģiju,	ERAF/ KF
	(iii) vietējā līmenī attīstīt viedas energosistēmas, tīklus un enerģijas akumulāciju,	ERAF/ KF
	(iv) veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām,	ERAF/ KF
	(v) veicināt ūdens resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu,	ERAF/ KF
	(vi) veicināt pāreju uz aprītes ekonomiku,	ERAF/ KF
	(vii) uzlabot bioloģisko daudzveidību un zaļo infrastruktūru pilsētvidē un samazināt piesārņojumu;	ERAF/ KF

ES fondi pēc 2021 (2)

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

Fondu regulās piedāvātie specifiskie atbalsta mērķi II (ERAF/KF regulas 2.pants)

Politiskais mērķis	Specifiskais atbalsta mērķis (ERAF/ KF)	Fonds
Nr.3 "Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību"	(i) uzlabot digitālo savienotību,	ERAF
	(ii) izveidot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, intelektisku, drošu un intermodālu TEN-T,	ERAF/ KF
	(iii) attīstīt ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, intelektisku un intermodālu mobilitāti valstu, reģionu un vietējā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti,	ERAF/ KF
	(iv) veicināt ilgtspējīgu multimodālu mobilitāti pilsētās;	ERAF/ KF
Nr.4 "Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru"	(i) uzlabot darba tirgu sekmīgumu un piekļuvi kvalitatīvām darbvietām, attīstot sociālo inovāciju un infrastruktūru,	ERAF
	(ii) uzlabot piekļuvi iekļaujošiem un kvalitatīviem pakalpojumiem izglītības, apmācības un mūžizglītības jomā, attīstot infrastruktūru,	ERAF
	(iii) palielināt marginalizētu kopienu, migrantu un nelabvēlīgā situācijā esošo grupu sociāli ekonomisko integrāciju, izmantojot integrētus pasākumus, tostarp mājokļa un sociālo pakalpojumu jomā,	ERAF
	(iv) nodrošināt vienādu piekļuvi veselības aprūpei, tostarp primārajai aprūpei, attīstot infrastruktūru;	ERAF
Nr.5 "Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, ar vietējo iniciatīvu palīdzību veicinot pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīgu un integrētu attīstību"	(i) veicināt integrētu sociālo, ekonomisko un vidisko attīstību, kultūras mantojumu un drošību pilsētu teritorijās	ERAF
	(ii) veicināt integrētu vietējo sociālo, ekonomisko un vidisko attīstību, kultūras mantojumu un drošību, tostarp lauku un piekrastes teritorijās, izmantojot arī sabiedrības virzītu vietējo attīstību	ERAF

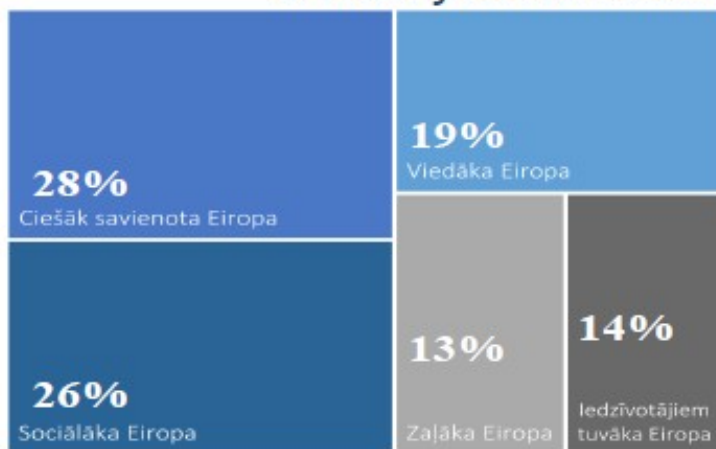
ES finansējums pēc 2021

Finanšu ministrija

Tematiskā koncentrācija Kohēzijas politikas ieguldījumiem

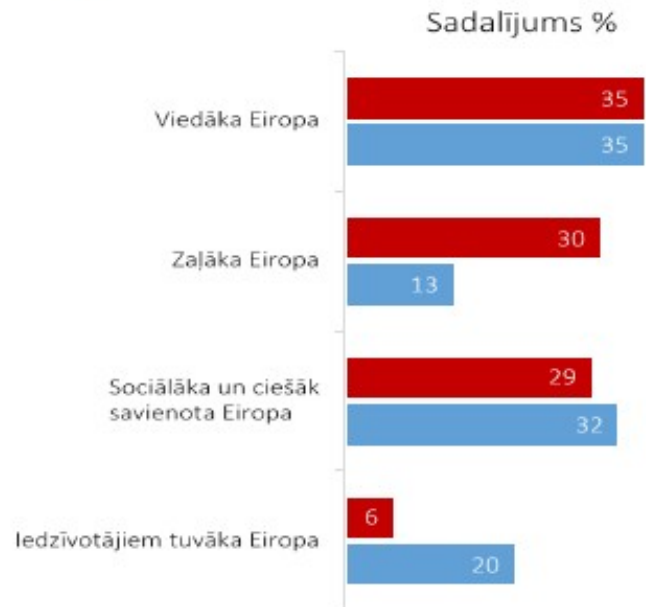
Lielāks fokuss uz inovācijām un klimatu

t.sk. 2014.-2020. gada plānošanas perioda ERAF ieguldījumi

- ERAF tematiskā koncentrācija
- ERAF sadalījums Latvijas 2014.-20. DP

Zaļie publiskie iepirkumi

- LV būvniecība veido ~50% no PIL līgumsummām
- Zaļie būvniecības iepirkumi* ~10% skaits un ~20% līgumcenas
- Būvniecības ZPI kritēriji pagaidām nav obligāti
- Pieprasījums pēc zaļām ēkām vs zemākā cena
- Publisko pasūtītāju zaļo ēku pilotprojekti
- MK Nr.353 Update, obligātie kritēriji, uzskaitē EIS/BIS

*Vai Ēku energoefektivitāte (SAM 4.2.1./2.), LED apgaismojums, iepirkumā atsauce uz MK.Nr.353 - ir zaļās ēkas būvniecība pēc būtības?

Zaļās publiskās būves kritēriji

1. Augsts energoefektivitātes līmenis (tsk.AER, pasīvā ēka, BMS)
2. Lietotājiem draudzīgi būvmateriāli, inženiersistēmas
3. LV ražotas koka konstrukcijas vai reciklētie materiāli
4. Būvgružu & Būves atkritumu vadības risinājums
5. Videi draudzīgs ūdens patēriņš
6. Videi draudzīgi transporta risinājumi
7. Dzīvescikla aprēķins un sertifikācija

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Zaļo iepirkumu top pašvaldības

1. Jelgava
2. Liepāja
3. Rīgas Dome Izglītības un Kultūras, Sporta dep.
4. Daugavpils
5. Rēzekne
6. Jūrmala
7. Jēkabpils
8. Dobeles
9. Valmiera
10. Madona

Komercbanku zaļie produkti

Sustainable finance

The EU is examining how to integrate sustainability considerations into its financial policy framework in order to mobilise finance for sustainable growth.

Green news 2018

Green Loans Principles created to promote green loans...

- The Loan Market Association (LMA) on 21 March 2018 published the **Green Loan Principles (GLPs)**. The GLP uses the **same eligible green project list** as the Green Bond Principles (GBP)*
- European Commission's Action Plan** aiming to embed sustainable finance in the heart of the investment process. Proposed legislative changes i) an EU-wide **Green Bond Standard** ii) **disclosure obligations** for institutional investors iii) new category of benchmarks comprising **low-carbon & positive carbon** impact benchmarks

...while European Commission speeds up transformation

PAGE CONTENTS

Overview

EU and global commitments

Technical expert group on sustainable finance (TEG)

Implementing the action plan

Commission action plan on sustainable finance

High-Level Expert Group on Sustainable Finance

Overview

Sustainable finance is the provision of finance to investments taking into account environmental, social and governance considerations.

Sustainable finance includes a strong green finance component that aims to support economic growth while

- reducing pressures on the environment
- addressing green-house gas emissions and tackling pollution
- minimising waste and improving efficiency in the use of natural resources

Real Estate financed by green bonds or loans

Assets suitable for Green Bonds & Green Loans

Green Categories of Assets	Green Loan vs. Green Bonds		
	Green Loan*	Green Bond	Connection to UN 2030 SDG
• Renewable Energy	X	X	
• Energy Efficiency incl. Green Buildings	X	X	
• Sustainable Management of Living Natural Resources	X	X	
• Pollution Prevention and Control	X	X	
• Clean Transportation	X	X	
• Terrestrial and Aquatic Biodiversity Conservation		X	
• Sustainable Water and Wastewater Management		X	
• Climate Change Adaptation		X	
• Eco-efficient and/or Circular Economy Adapted Products, Production Technologies & Processes		X	

Ekonomikas ministrija

Ēku energoefektivitāte no 01.2021 (1)

- ēkas energoefektivitātes rādītājs apkurei atbilst A klasei (dzīvojamām ēkām $<40 \text{ kWh/m}^2$ gadā; nedzīvojamām ēkām $<45 \text{ kWh/m}^2$ gadā)¹;
- kopējais primārās enerģijas patēriņš $<95 \text{ kWh /m}^2$ gadā;
- ēkā izmanto augstas efektivitātes sistēmas, kuras:
  - nodrošina ne mazāk kā 75 % ventilācijas siltuma zudumu atgūšanu apkures periodā;
  - vismaz daļēji nodrošina atjaunojamās enerģijas izmantošanu;
- ēkā nav uzstādītas zemas lietderības fosilo kurināmo apkures iekārtas.

¹ vienlaikus nodrošinot telpu mikroklimata atbilstību normatīvo aktu prasībām būvniecības, higiēnas un darba aizsardzības jomā

Ēku energoefektivitāte no 01.2021 (2)

Ēkas būvniecības ieceres apstiprināšanas periods	Ēku energoefektivitātes minimālais pieļaujamais līmenis, energoefektivitātes novērtējums apkurei jaunbūvēm			
	dzīvojamām ēkām		nedzīvojamām ēkām (noteikumu ² 6.1.3., 6.1.4., 6.1.5., 6.1.6., 6.1.7., 6.1.8., 6.1.9. apakšpunktā minētie ēku veidi)	
	daudzdzīvokļu ēkas	viendzīvokļa vai divdzīvokļu ēkas	ēkas, kuras ir valsts īpašumā un institūciju valdījumā un kurās atrodas valsts institūcijas	pārējās nedzīvojamās ēkas
2	3	4	5	6
No 2019. gada 1. janvāra līdz 31.12.2020	≤ 50 kWh/m ² gadā	≤ 60 kWh/m ² gadā	gandrīz nulles enerģijas ēka	≤ 65 kWh/m ² gadā
No 2021. gada 1. janvāra un turpmāk	gandrīz nulles enerģijas ēka	gandrīz nulles enerģijas ēka	gandrīz nulles enerģijas ēka	gandrīz nulles enerģijas ēka

15.² Ēku energoefektivitātes minimālais pieļaujamais līmenis pārbūvējamām vai atjaunojamām ēkām (apkure):

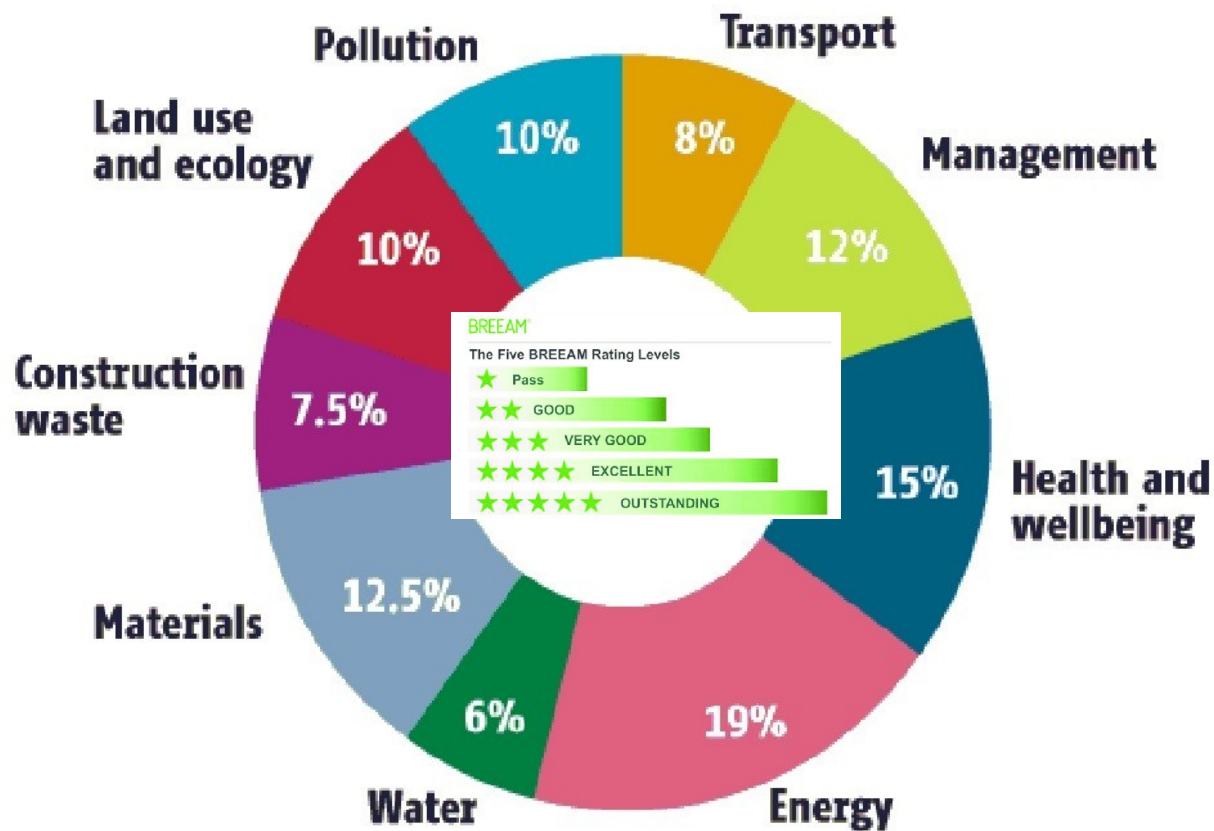
- daudzdzīvokļu dzīvojamām ēkām – < **90 kWh/m² gadā**;
- viendzīvokļa un divdzīvokļu dzīvojamām ēkām – < **100 kWh/m² gadā**;
- nedzīvojamām ēkām – < **110 kWh/m² gadā**.

Zaļo ēku sertificēšanas sistēmas

Kopš 1990.g. sertificētas >3M būves, ~2,6 Mld m²

BREEAM®

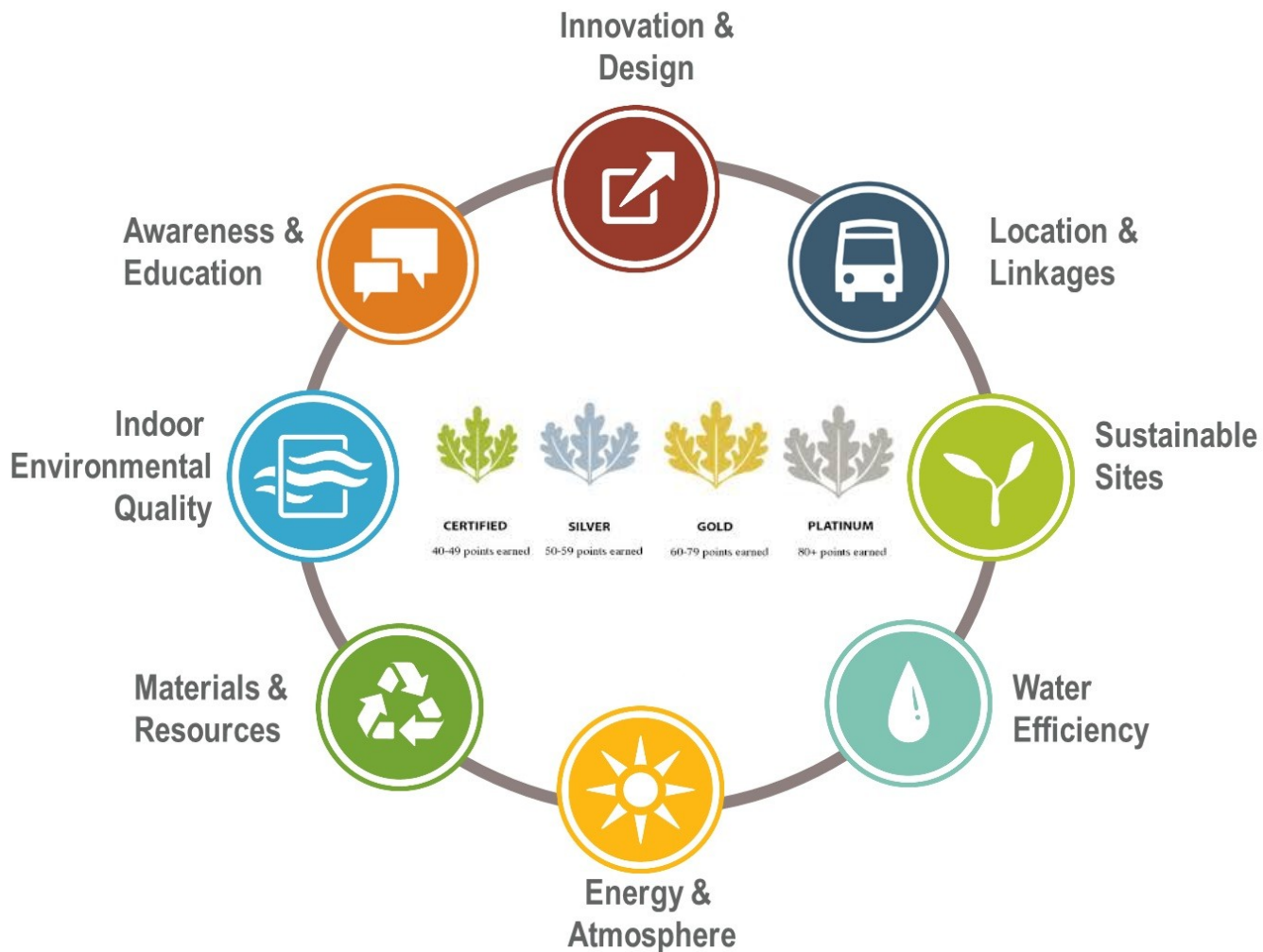
>2.2 M Būves, >550 000 sertifikāti, >80 valstīs, www.breeam.com

Pieejami LV vērtētāji, vairākās opcijas publiskiem iepirkumiem

Leadership in Energy and Environmental Design

GREEN BUILDING

Komercsektora zaļās būves

- FeliCity, E.B.Upīša iela 13, dz.ēka, BREEAM, Pass
- Place 11, Sporta 11, biroju ēka, BREEAM, Excellent
- Brīvības 39, SG Capital, biroju ēka, BREEAM in-Use
- Pillar, NHC office building, BREEAM Very Good
- Origo, Centrs, Linstow t/c, BREEAM in Use,
- Jaunā Teika, Hanner, Ropažu 8, BREEAM, Very Good
- Akropole, BREEAM, Very Good
- Kapitel, Elemental Skanstes iela, BREEAM, Excellent
- Vastint, BusinessGarden, Mārupe, LEED GOLD
- LIDL t/c, EDGE

Plāno:

- Alojas b/c LEED/BREEAM/WELL
- Kimmel kvartāls, Preses Nams, Zeiss, Zunda
- ~10 citas biroju ēkas, viesnīcas, t/c,...

M.M.M.
PROJEKTAI

 kapitel

 LINSTOW

 CAPITALICA
ASSET MANAGEMENT

HANNER
sg capital
WE CARE

AKROPOLIS

 DOMUSS
REAL ESTATE DEVELOPMENT

MŪKUSALAS
BIZNESĀ
CENTRS

pillar
www.pillar.lv

Ilgspējas kritēriji / ieguvumi

1. Projektēšanas, būvdarbu, ēkas pārvaldība
2. Lietotāju veselība un komforts
3. Enerģijas pārvaldība
4. Transporta pieslēgumi
5. Ūdens saimniecība
6. Būvmateriāli, sistēmas
7. Atkritumu pārvaldība
8. Zemes pielietojums, ekoloģija
9. Piesārņojuma kontrole
10. Inovācijas

Most Important Benefits of Green Building (Respondents Who Selected Each Benefit as One of the Most Important in Their Market)

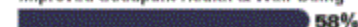
Dodge Data & Analytics, 2010

■ 2018 ■ 2015 ■ 2012

Lower Operating Costs

Improved Occupant Health & Well-Being

NA

NA

Documentation and Certification Providing Quality Assurance

Higher Value at Point of Sale

Education of Occupants About Sustainability

Future-Proofing Assets

Increased Productivity

Flexibility of Design

Higher Rental Rates

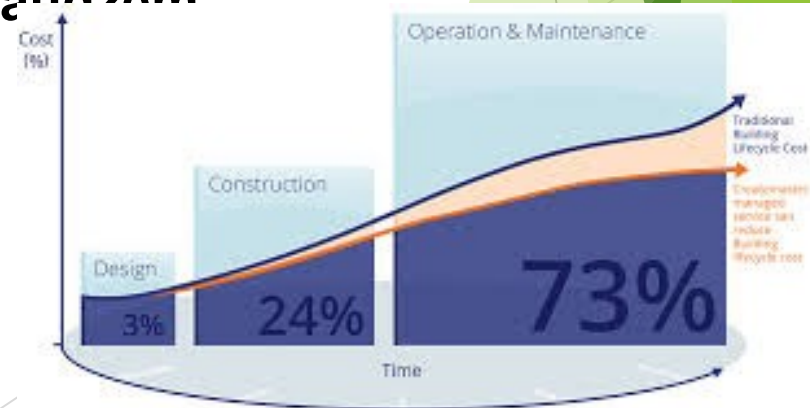

Higher Occupancy Rates

PPP ieguvumi zaļās būves

1. Atbilstība jauniem kritērijiem, standartiem, pieejams finansējums
2. Sertifikācija = starptautiska pieredze, kontakti, marketings
3. Biznesa case: papildus capex 1-12%, bet opex ~15% zemāks
4. Būves vērtība un ROI pieaug līdz 10%
5. Starptautiska atpazīstamība, augstāks īres cenas līmenis
6. Augstāks lietotāju komforta līmenis, darba produktivitāte
7. Mazāka ekoloģiskā pēda nākošām paaudzēm

Ieteikumi

1. Definējiet būvniecības iecerei zaļos mērķus un rīcības plānu
2. Lietotāju vajadzības un vides ietekme > projektēšanas darba uzdevums
3. Definējiet zaļos kritērijus (tehniskā specifikācija, projektēšana un/vai būvdarbu kvalifikācija, uzturēšanas nosacījumi, vērtēšanas kritēriji)
  - obligātie un mērāmie kritēriji
  - vēlamie kritēriji
4. Rīkojiet tirgus dalībnieku apspriedes, identificējiet iespējas un riskus
5. Sertificējiet ēkas pēc starptautiskām zaļo ēku sistēmām

Jautājumi

ILGTSPĒJĪGAS
BŪVniecības PADOME